

ЗА БЕЗБЕДНИЈИ БАЛКАН

Потписивање Споразума изазвало је оштре полемике и поделе у јавности. На једној страни нашли су се они који тврде да смо тим чином неколико корака ближи приступању најјачем војном савезу данашњице, док су на другој они за које је тај потпис у најмању руку издаја државних и националних интереса. О чему је, заправо, реч?

Тек после 18. јула, када су генерални секретар Северноатлантског пакта Јап де Хоп Схефер и министар спољних послова СЦГ Вук Драшковић потписали Споразум о транзитним аранжманима за подршку мировним операцијама, јавност је почела да се пита о чему је ту, заправо, реч? Какав је садржај Споразума, да ли је донет на легалан начин, шта СЦГ тиме добија или губи, била су питања око којих се дигла велика прашина.

Стога је сасвим разумљиво што се медијима дан након потписивања обратио и министар одбране СЦГ Првослав Давинић. По његовим речима, Споразум о линијама комуникација НАТОа преко територије СЦГ ограничен је на транспорт њихових трупа само на територију Косова и Метохије. Дакле, НАТО не може да користи територију СЦГ за транспорт трупа и могуће интервенције у неким другим подручјима, нити постоји било каква могућност да наша земља на тај начин буде увучена у сукобе са другим земљама.

ПРЕДУСЛОВ ЗА ИНТЕРВЕНЦИЈУ

– Држава је тим споразумом омогућила трупима НАТОа да, у случају потребе, брзо интервенишу и да у року од два до три сата пребаце снаге из Босне и Херцеговине на територију Косова и Метохије – нагласио је министар Давинић.

Војно-политички коментатор др Зоран Драгишић са Факултета цивилне одбране сматра да потписивање Споразума о копненим линијама комуникације НАТОа преко тери-

ПОДРШКУ МИРОВНИМ ОПЕРАЦИЈАМА

торије Србије и Црне Горе указује да се Запад спрема због могуће ескалације насиља на Косову и Метохији и да неће подржати независност те покрајине.

Тадашњи председник Координационог центра за Косово и Метохију Небојша Човић поздравио је потписивање Споразума, али је истакао да није поштована процедура приликом његовог усвајања.

Српска радикална странка прва је потегла реч – велеиздаја и изразила спремност да покрене иницијативу за изгласивање неповерења Влади, уколико премијер Србије Војислав Коштуница подржи потписани Споразум између СЦГ и НАТО.

– Спремни смо да дигнемо буну против тог споразума. Тражићемо да се премијер изјасни о њему са „да“ или „не“. Потписивањем Споразума, који важи и без ратификације Скупштине СЦГ, више нема никакве разлике између Србије и Републике Српске. Сада могу да нам укину и полицију, и правосудје, и образовање – истакао је лидер те странке Томислав Николић.

Још експлицитнији био је професор Правног факултета у Београду др Коста Чавошки, који је у Новостима од 15. августа потписивање Споразума изједначио са капитулацијом. Према његовом мишљењу, члан 5. Споразума омогућава особљу НАТО да у СЦГ ужива све привилегије и имунитет који, према Конвенцији УН од 13. фебруара 1946, уживају експерти УН у мисијама те организације. То, како каже др Чавошки, значи да припадници НАТО, ако изврше какво кривично дело, неће одговарати пред нашим већ пред својим домаћим судовима, уколико их уопште неко буде кривично гонио када се врате у своју земљу.

Чавошки упозорава и на члан 13, којим СЦГ дозвољава НАТО да успостави сопствене телекомуникационе везе. Дословно схваћена, према његовом тумачењу, та одредба значи да ће НАТО по властитом нахођењу и бесплатно користити ресурсе СЦГ, а да ће нам повремено уделити по коју фреквенцију ако му она није неопходна. Професор Чавошки се осврнуо и на поједине одредбе Дејтонског споразума из 1995. године, које су готово истоветне са одредбама Споразума СЦГ и НАТО, с тим што је Дејтонски споразум био временски ограничен на завршетак операције спровођења мировног плана у БиХ или могућег повлачења снага УН из бивше Југославије. Насупрот томе, важење новог уговора, према његовим речима, временски није ограничено.

КОМПЛИКОВАНА ПРОЦЕДУРА

Како се дошло до Споразума? Да ли је његово доношење било заиста нетранспарентно и да ли је поштована

процедура приликом усвајања? Одговоре смо потражили од надлежних у Министарству одбране.

На основу иницијативе бившег генералног секретара НАТО лорда Робертсона, експертски тим НАТО је октобра 2001. године покренуо питање закључења Споразума између Савета министара СЦГ и Северноатлантске уговорне организације (Нато) о транзитним аранжманима за операције подршке миру (Споразум Land LoC).

Савет министара Србије и Црне Горе је на 62. седници, одржаној 4. новембра и 2. децембра 2004, усвојио Информацију о иницијативи НАТО за закључење Споразума између Србије и Црне Горе и НАТО о успостављању копних линија комуникација преко територије СЦГ за потребе мировних операција те организације.

Први састанак Правног тима СЦГ за преговоре са Организацијом Северноатлантског пакта о закључењу Споразума одржан је 22. фебруара 2005. у Министарству спољних послова СЦГ. Састанку су присуствовали представници Министарства спољних послова СЦГ, Министарства одбране СЦГ, Министарства финансија РС и Министарства правде РС.

Други састанак Правног тима одржан је 7. марта 2005, у Министарству спољних послова СЦГ. Састанку су присуствовали представници Министарства спољних послова СЦГ, Министар-

Потписивање Споразума из визуре Атлантског савета БЕЗ ДВОСТРУКИХ АРШИНА

– Мислим да није логично да имамо двоструке аршине према НАТОу, да снажно куцамо на њихова врата и молимо да будемо примљени у Партнерство за мир, а да их, с друге стране, третирамо као непријатеље из 1999. године. Морамо коначно да се одредимо јесу ли нам Американци пријатељи или су нам непријатељи из 1999. године. Ако се државна политика определила за приступање евроатлантским интеграцијама, онда их треба сматрати пријатељима с којима треба сарађивати – каже Вељко Кадјевић, генерални секретар Атлантског савета.

Оно што, према његовом мишљењу, у целој ствари није било добро, односи се на транспарентност припреме за потписивање тог споразума.

– Јавност о томе није на време обавештена и била је на неки начин затечена. То се види из чињенице да је више критикован метод потписивања него саме чињенице које се налазе у Споразуму, ако не банализујемо оно „коме ће одговарати војници НАТО ако згазе неког на путу“. Њихова намера није да газе људе по нашим друмовима, већ да се транспортују с једне на другу локацију – наглашава Кадјевић.

ТЕКСТ СПОРАЗУМА

Србија и Црна Гора, коју представља Савет Министара Србије и Црне Горе, његова екселенција господин Вук Драшковић, министар спољних послова Србије и Црне Горе, и Организација Северноатлантског пакта (НАТО), коју представља његова екселенција господин Јап де Хоп Схефер, генерални секретар Организације Северноатлантског пакта;

Имајући у виду да присуство НАТО на Балкану има за циљ извођење операција подршке миру које су установиле Уједињене нације и друге међувладине организације ради подршке одржању мира и стабилности у читавом региону;

С обзиром на то да Србија и Црна Гора потврђује спремност да дозволи снагама НАТО и земаља нечланица НАТО које дају трупе за операције подршке миру да прелазе преко њене суверене територије;

С обзиром на то да ће између две стране, НАТО и Србије и Црне Горе, бити успостављени одговарајући аранжмани ради одређивања статуса тих снага, као и за дефинисање потребних средстава за такве операције;

Поштујући суверенитет и територијални интегритет Србије и Црне Горе, сходно резолуцији Савета безбедности Уједињених нација 1244 (1999), с тим што се подразумева да се одредбе овог Споразума не примењују на НАТО, особље НАТО и активности на Косову сходно Резолуцији Савета безбедности Уједињених нација 1244 и Војно-техничком споразуму с њом у вези, нити се тумаче као дерогирање права установљених постојећим међународним инструментима;

Споразумели су се о следећем:

ДИСКРЕТНИ КОНВОЈИ

Из полемике коју је изазвало потписивање Споразума могло би се закључити да трупе НАТОа до сада нису пролазиле преко територије СЦГ. Међутим, пролазиле су у више наврата, и то врло дискретно, на основу три важећа документа.

Први је Споразум о транзиту јединица Сфора из 1995. године (Скупштина СРЈ ратификовала га је децембра 2002), заснован на обавезама о имплементацији проистеклим из Мирног споразума за БиХ (Париско-дејтонски споразум из 1995, Анекс 16).

Други је једнострани Аранжман о преласку трупа Кфора преко територије СРЈ, који је дефинисан одлуком Савезне владе из 2001. године, а трећи документ је Међународни споразум са НАТОом о коришћењу ваздушних коридора преко СЦГ за транзит НАТО ваздухоплова из 2002. године.

Прашина се дигла тек око Споразума који је, у суштини, другоразредног значаја.

ства одбране СЦГ, Министарства финансија РС, Министарства правде РС, Министарства спољних послова РЦГ и Управе царина РЦГ. На састанцима Правног тима надлежна министарства нису имала знатније примедбе на Споразум Land LoC.

У складу са закључцима са другог састанка правног тима, Министарство одбране СЦГ задужено је да прикупи мишљења надлежних министарстава Србије и Црне Горе, Републике Србије и Републике Црне Горе и да, након што прибави тражено мишљење, Савету министара СЦГ достави Предлог основе за вођење преговора са НАТОом за закључење Споразума.

Министарство правде РС, Министарство унутрашњих послова РС, Министарство спољних послова СЦГ, Управа царина Министарства финансија РС и Служба за законодавство Савета министара СЦГ дали су мишљење о Споразуму. Мишљење нису дали Министарство за капиталне инвестиције РС и Министарство спољних послова ЦГ, које је већ на ранијим састанцима најавило да неће имати примедбе на Споразум.

Министарство правде Србије имало је тада знатне примедбе на одредбе Споразума, које није изнело на претходним састанцима.

Члан 1.

За сврхе овог Споразума следећи изрази имају значења која им се овде дају:

„Операција“ означава подршку, примену, припрему и учешће од стране НАТОа и особља НАТОа у операцији подршке мира у региону Балкана;

„Особље НАТОа“ означава војно и цивилно особље, цивилну компоненту, укључујући особље под уговором које одреди или упути или запосли Организација Северноатлантског пакта, њене земље нечланице НАТОа које дају трупе, изузимајући локално ангажовано особље;

„НАТО“ означава Организацију Северноатлантског пакта, њена сусидијарна тела, војно седиште и све њене конститутивне националне елементе/јединице које подржавају припрему и учествују у операцији;

Сектор за политику одбране МО СЦГ предложио је да се, пре него што се Савету министара СЦГ достави Предлог основе за вођење преговора са НАТОом, одржи нови састанак Правног тима, коме би присуствовали помоћници министара и на коме би се размотрила и усагласила достављена мишљења. У вези с тим у белешци МСП од 22. јула стоји да је, с обзиром на евидентну потребу за што скорије закључење Споразума, који би омогућио евентуални хитан транзит додатних трупа Кфора на Косово и Метохију, у МСП 30. јуна одржан састанак, на којем је, пре свега због примедба Министарства правде Републике Србије на начин рада МО, а на захтев МО, координација даљег поступка вођења преговора пребачена на МСП.

Министарство спољних послова СЦГ сачинило је предлог основе за вођење преговора и закључивање Споразума Савета министара СЦГ и НАТОа о транзитним аранжманима за подршку мировним операцијама, коју је 4. јула 2005. проследило Савету министара. Платформа садржи предложени Нацрт споразума, са коментарима нашег правног тима на поједине одредбе, у које су укључене све примедбе свих ресора који су током трајања преговора икад изнети.

У међувремену, Савет министара је 7. јула 2005. усвојио закључак о прихватању извештаја о посети МО СЦГ Главном штабу НАТОа и задужио МО и МСП да наставе са реализацијом припремних активности за приступање СЦГ Партнерству за мир, укључујући и спровођење активности за закључивање Споразума о копненим линијама комуникације.

Савет министара је 15. јула 2005. усвојио Предлог основе за вођење и закључење Споразума и овластио министра спољних послова Вука Драшковића да Споразум потпише, а влада Републике чланица препоручио да без одлагања приступе преговорима са представницима НАТОа о додатним аранжмани-

„Транзит“ означава неометан пролаз без плаћања, као што се наводи у овом Споразуму, те присуство неопходно за транзит НАТОа и особља, опреме или робе, материјала, оружја, муниције, експлозива, возила, пловила и ваздухоплова НАТОа.

„Особље“ значи особље НАТОа и особље под уговором, као што је дефинисано овим чланом.

Члан 2.

Србија и Црна Гора дозвољава слободан пролаз/транзит преко територије Србије и Црне Горе, укључујући ваздушни простор и територијалне воде Србије и Црне Горе, копненим, железничким, друмским, воденим или ваздушним путем за све особље и било коју врсту терета, опреме, робе и материјала, укључујући муницију, који су потребни НАТОу за извођење операције. Трансфер опреме, робе и материјала обављаће се у складу са важећим међународним споразумима о непролиферацији.

ма уз тај споразум, којима би се прецизирали најважнији детаљи везани за конкретне модалитете транзита, садржане у члану 17. Споразума.

ПОДРШКА МИРУ У РЕГИОНУ

У периоду од 14. до 18. јула органи МСП водили су интензивне разговоре са Правном службом НАТО да би обезбедили прихватање предлога за измену неких делова текста Споразума: два најважнија елемента садржана су у члану 2. тог документа, где је на захтев представника СЦГ прихваћена одредница да ће „трансфер опреме, робе и материјала бити обављан у складу са важећим међународним споразумима о непролиферацији“ (који је тражио МУП Србије), а други елемент је садржан у члану 17, којим се предвиђа, на наш захтев, склапање нових аранжмана који ће разрадити одредбе из члана 4. о начину транспорта и коридорима преласка транзита.

У истом периоду НАТО је покренуо своју тзв. „Silence procedure“, у којој је свих 26 земаља чланица током викенда, 16. и

Шта је 1951. године потписао Јосип Броз ПРИБЛИЖАВАЊЕ АТЛАНТСКОМ ПАКТУ

Потписивање споразума СЦГ са НАТОом изазвало је и веома живу дискусију на Интернет форумима. Најжустрије сучељавање мишљења било је на Форуму Б92 (www.b92.net/invboard/) и Српском Интернет парламенту (www.komentar.co.yu/sip/). Ту се могло прочитати и то да је 1951. године Јосип Броз Тито, тадашњи председник Југославије, потписао сличан уговор о транзиту са НАТОом.

– Тадашња Југославија потписала је 14. новембра 1951. године Споразум о војној асистенцији и приступила Програму за војну помоћ, који је окупљао све чланице НАТОа и државе које су се налазиле на потенцијалним правцима совјетске агресије у Европи или Азији. Тај споразум био је основа за југословенско приближавање НАТОу, а не како се уобичајено сматра, Балкански пакт са Грчком и Турском. Дакле, педесетих година стране трупе нису прелазиле преко Југославије, али су са НАТОом били успостављени различити облици војне сарадње. Споразум је предвиђао испоруку наоружања и војне опреме, школовање наших официра у војним школама НАТОа и ангажовање производних капацитета наше војне индустрије за потребе држава чланица Атлантског пакта. Питање уласка Југославије у НАТО било је отворено. Међутим, након Стаљинове смрти и Тршћанске кризе, из Југославије више нису стизали импулси о сарадњи у оквиру Атлантског пакта, а почетком шездесетих година интензиврана је сарадња са СССР-ом – подсећа историчар др Бојан Димитријевић, саветник за одбрану председника Србије.

Члан 3.

Србија и Црна Гора размотриће могућност пружања, по најнижој цени, оних олакшица или услуга које НАТО буде сматрао потребним.

Члан 4.

Ради извођења таквих операција, а имајући у виду да је за адекватно извршавање поверених задатака потребна брзина акције, НАТО нема обавезу да доставља списак инвентара или другу рутинску царинску документацију о особљу, опреми, потрошном материјалу и залихама који улазе, излазе или транзитирају преко територије Србије и Црне Горе ради подршке операције. Органи Србије и Црне Горе олакшавају свим адекватним средствима све покрете особља, возила и/или материјала преко лука, аеродрома или друмским путем. Возила, пловила и ваздухоплови у транзиту не би требало да подлежу прописима о издавању дозвола или регистрацији, нити осигу-

ВЕЋИНА ГРАЂАНА ПРОТИВ СПОРАЗУМА

Испитивање јавног мњења, које је крајем јула спровела агенција Фактор плус, показују да већина грађана Србије (42,1 одсто) не подржава Споразум о преласку страних трупа преко територије СЦГ. Да би заузврат требало да добијемо компензације сматра 30,5 одсто испитаника, док безрезервну подршку Споразуму даје њих 14,7 одсто.

17. јула, интензивно радило да би се постигла међусобна сагласност о прихватању предлога СЦГ и приступило закључењу Споразума. За то време Савету министара, Министарству одбране или МСП СЦГ нико од надлежних републичких ресора није упутио примедбе на усвојени закључак Савета министара о дефинитивном потписивању Споразума, стоји у белешци Министарства спољних послова.

Споразум је 18. јула потписан у складу са овлашћењима Савета министара, а на основу члана 40. Уставне повеље СЦГ, који прецизира да министар спољних послова спроводи спољну политику и преговара о међународним споразумима. Законом о закључивању и извршавању међународних споразума предвиђена је могућност привремене примене такве врсте документа од дана његовог потписивања, која је за конкретан Споразум предвиђена и чланом 20. Међутим, тај споразум ступа на снагу на дан када СЦГ обавести НАТО да су испуњене наше унутрашње процедуре за његово ступање на снагу, тј. да је усвојен закон о ратификацији Споразума у Скупштини Србије и Црне Горе.

То значи да, у крајњој линији, надлежни државни органи, уколико сматрају да за то има разлога, могу да одбију ратификацију Споразума. На основу члана 19. Споразума, обе стране уговорнице могу захтевати раскид Споразума дипломатским путем, што представља коришћење потпуно уобичајених међународноправних процедуралних института.

У белешци МСП посебно се напомиње да се Споразум односи само на транзит трупа Северноатлантског пакта у претходно дефинисаним операцијама подршке миру у региону Балкана. То, дакле, не подразумева могућност коришћења наше територије за било коју другу акцију НАТОа ван наведеног контекста, а када је у питању СЦГ, односи се само на Косово и Метохију.

Процедура за припрему Споразума била је, очито, врло компликована, али сличан пут прелазе и други акти те врсте. Резерва коју је према Споразуму изразила Влада Републике Србије још није разјашњена, а ратификација тог документа биће на дневном реду Скупштине СЦГ. ■

Снежана ЂОКИЋ

равању. НАТО не захтева да буде изузет од плаћања разумних цена за тражене и пружене услуге, али се неће дозволити ометање транзита услед преговора о плаћању таквих услуга. НАТО унапред обавештава Србију и Црну Гору о начинима транспорта. О рутама ће се заједнички постићи договор.

Члан 5.

Одредбе Конвенције Уједињених нација о привилегијама и имунитетима од 13. фебруара 1946, које се односе на експерте у мисијама примењују се, *мутатис мутандис*, на особље НАТОа ангажовано у тим операцијама, осим ако се другачије не предвиди. Штавише, НАТО, његова имовина и средства уживају привилегије и имунитете наведене у тој Конвенцији и како је предвиђено у овом Споразуму.

Члан 6.

Сви чланови особља који уживају привилегије и имунитете поштују законе Србије и Црне Горе у мери у којој је по-

**Павле Јанковић,
помоћник министра одбране СЦГ
за политику одбране**

**Споразум СЦГ и НАТОа
о транзитним
аранжманима
за подршку мировним
операцијама представља
прелазак из фазе
одмеравања у фазу**

ОД ОДМЕРАВАЊА КА САРАДЊИ

**сарадње и партнерства
са Западом, и то је први
споразум који нам НАТО
није наметнуо као
непријатељу**

На којим аргументима се темељи тврдња да Споразум СЦГ с НАТОом о транзитним аранжманима за подршку мировним операцијама има велику политичку тежину, појаснио је Павле Јанковић, помоћник министра за политику одбране.

– После усвајања *Стратегије одбране СЦГ*, у којој се врло прецизно каже да је наш циљ, на основу демократске воље грађана, улазак у Партнерство за мир и Северноатлантску алијансу, те у друге европске и евроатлантске интеграције, то је први пут да нам је понуђен споразум који на структурисан начин формализује уговорне односе са Али-

штовање тих закона у складу с повереним задацима/мандатом и уздржавају се од активности које нису у складу с природом операције.

Члан 7.

Србија и Црна Гора признаје да је за особље НАТОа потребно експедитивно спровести поступак одласка и доласка како би се олакшало одвијање операција. Особље НАТОа не подлеже пасошким и визним прописима који се примењују на странце. Особље НАТОа носи са собом идентификациони документ и од њега се може захтевати да га покаже органима Србије и Црне Горе, али се неће дозволити да се таквим захтевима омета или одлаже извођење операција.

Члан 8.

У складу с прописима НАТОа, те националним прописима, војно особље обично носи униформу, а особље НАТОа може по-

седовати и носити оружје ако је за то овлашћено наредбом. Ношење униформе није услов за поседовање и ношење оружја. Органи Србије и Црне Горе прихватају као важеће, без наплате пореза и таксе, возачке дозволе које особљу НАТОа издају њихови национални органи.

Члан 9.

НАТОу се дозвољава да истиче заставу НАТОа и/или националне заставе конститутивних националних елемената/јединица на било којој униформи, превозном средству или објекту НАТОа.

Члан 10.

Поред тога што подлеже одредбама Конвенције Уједињених нација, особље НАТОа у свим приликама и увек подлеже искључивој правној надлежности својих националних елемената у погледу кривичних или дисциплинских дела које евентуално почини у Србији и Црној Гори. Органи НАТОа Србије и Црне Горе пружа-

јансом. Уз то, свесни смо да су људска права, нарочито права мањина, међу њима издвајамо српску као најмногобројнију на Косову и Метохији, угрожена. Видевши шта се десило 17. марта прошле године, а знајући да не можемо да помогнемо употребом оружане силе, схватили смо да је неопходно да пређемо с речи на дело и с наше стране отклонимо све препреке које могу да успоре долазак појачања Кфора на Косово и Метохију ради спречавања или сузбијања било каквих немира који могу да се догоде због евентуалног неприхватања политичких решења у вези са будућим статусом јужне српске покрајине.

У последњих десетак година била су потписана два слична споразума.

– Тако је. Овај споразум има своју предисторију у Дејтонском и Кумановском споразуму, који су прецизирали могућност проласка страних трупа преко наше територије.

Упркос томе, овај последњи изазвао је многе отпоре. Део јавности почео је да се пита где све могу залутати страни војници који прелазе нашу територију, а наговештавала се и могућност бахатог понашања странаца који би угрожавали безбедност и имовину наших грађана?

– Многи медији су потписивање споразума представили и тумачили крајње површно, као да ће припадници НАТОа да вршљају нашом земљом и пролазе којекуда по својој вољи. Уопште није тако. Споразумом је одређено да се врло прецизно дефинише рута којом се пролази, примера ради, то је улазак на граничном прелазу „А“, излазак на граничном или пограничном прелазу „Б“. Унутар земље стране трупе имају пратњу Министарства унутрашњих послова, по потреби и војне полиције. Потом, тачно је одређена брзина којом се крећу, сатница њиховог проласка, број возила, итд. Дакле, све што дотиче безбедност наших грађана током проласка конвоја унапред је одређено. Ја бих волео да им обезбедимо и неки паркинг, где би могли да им наплатимо бензин, па да ту буде и угоститељских објеката у којима ће, такође, потрошити новац. То је ствар која може бити решена додатним аранжманима. Отуда члан 17. Споразума, који каже да је овај споразум оквирни. Он је више израз воље да се једна таква ствар, као што је организовани пролазак трупа ради њиховог учествовања у мировним операцијама, догоди. Оно што је у томе битно јесте да сада прецизирамо неке од детаља примене тог споразума. Како се, на пример, преласци најављују? Да би неко прошао, мора бити најављен број људи, место уласка у земљу и место изласка, мора се усагласити рута којом се могу кретати. Овде говорим о копненом преласку, јер је ваздушни много једноставнији –

ју међусобну помоћ колико год је то могуће у вршењу својих надлежности.

Члан 11.

Као експерти у мисијама, те у складу с конвенцијама Уједињених нација, особље НАТОа ужива имунитет од хапшења и држања у притвору. Особље НАТОа које се грешком ухапси одмах се предаје органима НАТОа.

Члан 12.

Србија и Црна Гора изузима особље НАТОа и његову конкретну поркетну имовину у транзиту преко територије Србије и Црне Горе од плаћања свих дажбина које се могу установити.

Члан 13.

Србија и Црна Гора дозвољава НАТОу да обавља сопствене телекомуникационе везе. Ту спада право да се користе

прелете треба само најавити. Разговара се и о питањима као што су фреквенције за комуникацију. Током проласка јединице одржавају радио-везу и међу собом и са централом. То се мора одвијати на фреквенцијама које неће утицати на рад наших система, и то треба одредити. И још низ сличних техничких питања.

Ко с наше стране учествује у разматрању тих техничких питања?

– Та и многа друга техничка питања сада се прецизирају у ресорним министарствима, која најбоље знају шта се све може догодити приликом таквог преласка. О томе ће бити сачињен додатни документ на основу члана 17. Споразума. Као сувереној земљи, потпуно је отворена могућност да поставимо или прецизирамо одређене услове које су нам битни због наших интерних односа, односа према тој организацији и осталих околности које настају приликом имплементације споразума.

Друга група проблема коју противници Споразума истичу односи се на државни суверенитет. Сматрају да је потписивањем Споразума суверенитет СЦГ угрожен?

– Питање суверенитета веома је значајна међународна тема. Све чланице Европске уније уступиле су део свог суверенитета Бриселу, односно Европској комисији, која је, у ствари, Влада ЕУ. Та институција уређује многе врло важне односе који утичу на живот грађана у тим земљама. Мислим да је то знатан губитак суверенитета, или боље рећи његово уступање, ради добијања одређених користи. У нашем случају сматрам да нема губитка суверенитета.

Подсетио бих да током оних несрећних година Милошевићеве владавине нисмо на паметан начин користили суверенитет ради постизања циљева које сами, иначе, не бисмо могли да постигнемо.

Споразум је само један у низу од до сада потписаних и оних који ће бити потписани како би се правно одредио пут СЦГ у интеграције. Говори се чак о 1.700 сличних докумената. Шта се тим силним уговорима постиже? Које споразуме још треба потписати?

– Након уласка СЦГ у Партнерство за мир отвара се цео процес приступања који подразумева дефинисање оквира бројним видовима сарадње. На пример, с уласком у Партнерство за мир и нашим јединицама се, на основу тог споразума, омогућава пролазак кроз друге земље кода нам то затреба. Ми се једноставно као земља дижемо на виши ниво сарадње, чиме и наше оружане снаге, као део целе Алијансе, постају партнер. Оружаним снагама СЦГ ће тада, аутоматски, бити отворена многа врата, за чије отварање

она средства и везе који су потребни да би се обезбедила пуна могућност комуникација, те право бесплатно коришћења у ту сврху целокупног електромагнетског спектра. Приликом коришћења овог права, НАТО ће учинити све разумне напоре како би се координисале и узеле у обзир потребе и захтеви одговарајућих органа Србије и Црне Горе.

Члан 14.

Одштетни захтеви за штету или повреду особља или државне имовине Србије и Црне Горе или приватних лица или имовине подnose се на поступак одређеним представницима НАТОа преко извршних органа Србије и Црне Горе.

Члан 15.

Уколико се не постигне претходни договор, спорови у вези с тумачењем или применом одредаба овог Споразума решавају се између Србије и Црне Горе и представника НАТОа дипломатским средствима.

Сматрам да је корисно да снаге Северноатлантске алијансе и њихови партнери могу да војно реагују у случају угрожавања реда и поретка и безбедности грађана на Косову и Метохији. Тако да споразум не бих назвао губитком суверенитета, већ паметном употребом суверенитета земље ради постизања циљева на организован начин.

сада морамо да потписујемо велики број билатералних споразума. Дакле, многи проблеми ће бити решени уласком у Партнерство за мир, али да би се то постигло треба потписати читав низ докумената.

На реду је потписивање споразума о безбедносној сарадњи и о статусу снага са САД?

– То су билатерални споразуми које треба разликовати од споразума са НАТОом. Ипак, у крилатици да „пут у Брисел води преко Вашингтона“ има много истине. Мислим да је време за нашу земљу да препозна нешто што су наши дедови и те како добро знали, а то је да склапање савеза са великим силама може само да допринесе интересима мале земље. Мала земља нема снаге да сама оствари неке своје интересе. Када говоримо о билатералним споразумима, неопходно је да са оним кога смо препознали као највећег и најутицајнијег – а то САД јесу – имамо добре односе. То је логика мале земље и малог човека. Треба бити у добрим односима с великим и на тај начин остварити неки од својих интереса. Знамо да су потенцијали САД у војном смислу огромни. Њихове могућности да дејствују у било ком делу света су импресивне. Наравно, иза тога стоји економија која омогућава такав наступ војне силе у свету.

Оно што нас занима јесте како да унапредимо капацитете наших оружаних снага и нашег система одбране у сарадњи са земљама које имају напредније технологије и које, на крају крајева, могу да нам буду партнери у војно-економској области. То су односи о којима сада размишљамо. Да бисмо добили могућност напретка, неопходно је да пренесемо и усвојимо одређена знања у којима смо током протеклих година заостали. Потписивањем Споразума о безбедносној сарадњи, отвара нам се могућност сарадње са Националном гардом једне од америчких држава.

Како се испољава та сарадња?

Члан 16.

Одредбе овог Споразума се такође примењују на цивилно и војно особље, имовину и средства националних елемената/јединица земаља НАТОа у вези са операцијом помоћи цивилном становништву, који међутим и даље остају под националном командом и контролом.

Члан 17.

У складу с начелима међународног права, додатни аранжмани могу бити закључени како би се разрадили даљи детаљи. У погледу члана 4. овог Споразума детаљни аранжмани за имплементацију биће израђени без одлагања.

Члан 18.

Србија и Црна Гора даје земљама нечланицама НАТОа и њиховом особљу које учествује у операцији исте привилегије и имунитете као што су они који се дају земљама чла-

СНИМИО ЗВОНКО ПЕРГЕ

– Она има три нивоа. Први је онај који нас непосредно занима – војно-војни. Други ниво сарадње је војно-цивилни, а трећи је цивилно-цивилни. Цивилно-цивилни ниво сарадње подразумева братимљење градова, попут недавног братимљења Београда и Чикага, затим економску сарадњу, сарадњу у области школства, медицине и других области које су у интересу нашег друштва. У војном смислу, тај споразум отвара могућност сарадње са деловима Националне гарде САД.

О којим деловима Националне гарде САД је реч?

– Највероватније ће то бити Национална гарда Охаја. То је врло добро опремљена, обучена, организована и развијена сила, која је годинама сарађивала са ОС Мађарске, те познаје регион и мотивисана је да пренесе своја знања овде. Дакле, њихова мисија је преношење знања и подизање стандарда оружаних сила у нашем региону. ■

С. Ђ.

ницама НАТОа и њиховом особљу на основу овог Споразума.

Члан 19.

Одредбе овог Споразума остају на снази до окончања свих операција подршке миру у региону Балкана или како се стране другачије договоре.

Члан 20.

Овај Споразум ступа на снагу на дан када Србија и Црна Гора обавести НАТО да су испуњене све процедуре за ступање на снагу овог Споразума, а примењиваће се привремено од дана потписивања.

У потврду чега, горе споменути прописно овлашћени представници су потписали овај Споразум.

Сачињено у Београду, дана 18. јула 2005. године, у два оригинална примерка на српском, енглеском и француском језику, при чему су сва три текста једнако меродавна.